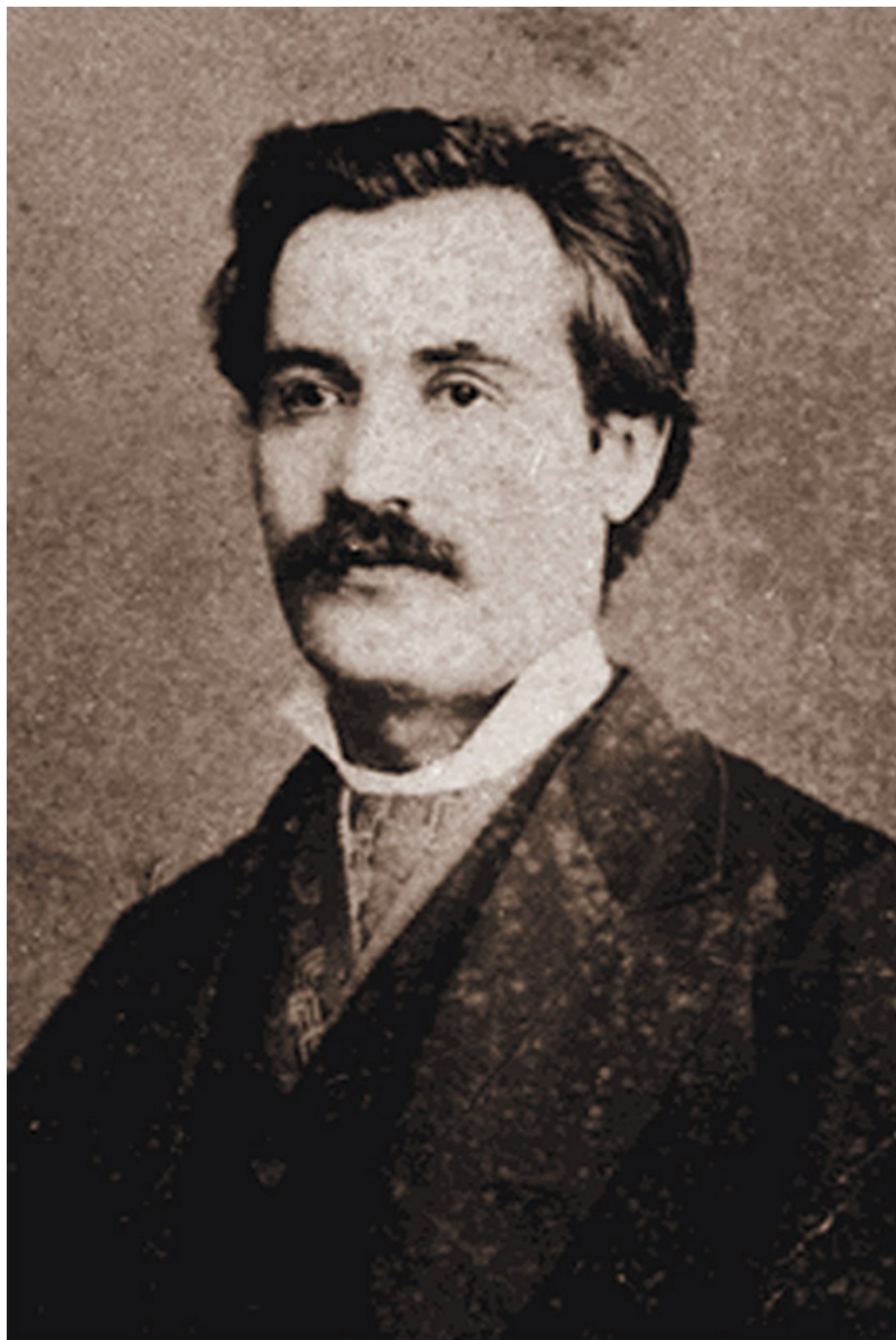

**[„COMPARAT CU TONUL
LINIȘTIT...”] – de Mihai
Eminescu [24 iunie 1883]**

Comparat cu tonul liniștit și plin de demnitate pe care organe oficiale și neoficiale din Viena l-au avut față cu extravaganțele din Iași ale d-lui Grădișteanu tonul articolului de mai la vale din „Pester Lloyd” este impertinent, iar ideile sunt tixite de cele mai sfruntate neadevăruri istorice și politice.

Pe acest ton sunt din nefericire ținute toate apreciațiunile câte ne vin din partea maghiarilor sau mai bine a gazetarilor pseudomaghiari de origine semitică.

Pentru a aprecia după adevărata lui valoare psihologică articolul din „Pester Lloyd” am trebui să fim semitologi. Dar valoarea lui istorică și politică ne rezervăm plăcerea de-a o discuta punct cu punct, căci, dacă nu putem descoperi originea etnopsihologică a impertinenței parveniților ovrei, cunoaștem însă bine istoria română, maghiară și polonă și ne rămășim a nimici punct cu punct toate neadevărurile politico – istorice afirmate de „Pester Lloyd”.

Deocamdată iată articolul foii oficiale din Pesta:

Toastul pe care senatorul Grădișteanu l-a ținut la banchetul festiv din Iași merită o atențiune oarecare nu numai prin cuprins, ci și prin corelațiunea împrejurărilor în cari s-a rostit, dacă nu de altceva măcar pentru a arăta printr-un exemplu eclatant și în lumina adevărului cam ce fel de relațiuni de „bună vecinătate” sunt cele dintre monarhia noastră și statul român.

Ni se zice ca o scuză în adevăr că nu prea trebuie să ținem seamă tocmai de cel din urmă dintre toastele unui banchet, de vreme ce dispozițiunea cheflie a celor de față trebuie să fi ajuns la culme.

Dar ne mai aducem aminte și de zicătoarea, asemenea adevărată, in vino veritas 1 (în vin adevărul) și observăm anume că graiul cel neîngrădit al senatorului șovinist n-a făcut alt decât a spune-n gura mare ceea ce mișca inima celor de față.

Între cei de față se afla însă și regele Carol al României. Prezența lui devine, în fața acestei toast, de-o semnificațiune caracteristică prin împrejurarea că dânsul a ciocnit grațiozamente cu oratorul, i-a strâns zâmbind mâna și abia după aceea a părăsit sala.

Discursul senatorului constituie însă o provocare directă la adresa Austro-Ungariei.

D. Grădișteanu a îndrăznit a ridica un toast.

„Pentru provinciile surori ale regatului nostru (român) și anume pentru Bucovina, Transilvania și Banat, cari, din nenorocire, lipsesc încă dintre odoarele Coroanei noastre (române), dar care nu vor lipsi poate pentru totdeauna”.

Apoi se adresează direct către Rege și zice:

„Frumoasă e Coroana Voastră, Sire, dar [î]i lipsesc încă unele mărgăritare. Fie ca într-o zi ele să mărească podoaba ei.”

După această tiradă nerușinată, Regele în adevăr s-a retras, dar se înțelege că, în împrejurările amintite mai sus. proprii a ne pune pe gânduri.

Cine crede că senatorul Grădișteanu n-a exprimat decât părerea sa individuală și se mângâie cu speranța ce-o au mai mulți oficioși din Viena că relațiunile asupra banchetului sunt inexacte sau că avem a face numai „c-o colosală lipsă de tact a oratorului”, iar nu c-o dușmănoasă demonstrațiune politică contra împărăției vecine; cine are această naivă credulitate cu acela în adevăr nu vom discuta.

„Credința omului e împărăția sa cerească”, zice proverbul german.

Noi din Ungaria însă avem motive de-a ne păzi bine.

1. „Pester Lloyd” atribuie un înțeles cu totul greșit locuțiunii in vino veritas. Ea a luat naștere în Polonia

sub influența latinității medii și nu înseamnă de loc că „la vin spune omul adevărul”.

Din contra, nu există stare mai amăgitoare în privirea caracterului decât cea de beție. Cel sincer devine mincinos, cel fricos se laudă cu curajul, cel vesel devine plângător, cel tăcut vorbește.

Deci: in vino non est veritas.

Proverbul are cu tot alt înțeles. La germani, la slavi, la români din suta a șaptesprezecea asemenea existau între amici dueluri de beție, lupte frățești de încercare în băutură din cari să se vază care pe care-l va culca mai întâi la pământ.

Deci in vino veritas însemnează „nu-ți amăgi pe amic la băutură; pe când el bea în realitate tu nu turna vinul pe mâncă, pe gulerul cămășii sau pe după spate, pentru ca el să bea mai mult decât tine și să-l biruiești prin înșelăciune. – Adevăr la vin !” Cantemir (Descriptio Moldavie) descrie un duel de acest soi, petrecut la Focșani între un moldovean și un muntean, zice el. O probă că în asemenea ocazii omul își schimbă firea e d. Grădișteanu însuși. Senatorul acesta e același Grădișteanu care, la 1867, își bătea joc prin coloanele și caricaturile „Scrânciobului” tocmai de ideea pe care la chef a preconizat-o. (Nota red. T.)

Ridicarea monumentului pentru Ștefan Vodă cel Mare al Moldovei n-a fost nimic decât o demonstrațiune șovinistă.

Istoria e în perplexitate dacă e vorba să se dovedească în ce consistă mărimea acestui vasal al coroanei Ungariei (?!).

Infidelitate, nestatornicie, pradă, exploatare crudă a unor ocaziuni întâmplătoare sunt departe de-a da cuiva dreptul la un epitet glorificator.

Dar în această, privire cei din București și lași pot face ce poftesc.

Mai puțin cuviincios e însă când în institutele de învățământ ale României se predau neadevăruri istorice patente (?). Astfel citim în mult întrebuintatul manual al lui Treb. Laurian asupra Istoriei românilor (edițiunea a patra p. 310 et sq.) că Ștefan Vodă a nimicit oastea craiului unguresc Mateius (Corvinus) la Baia în Moldova și l-ar fi pus pe fugă pe rege (25 noiembrie 1467), deși tocmai contrariul e adevărat (?) și, deși Ștefan Vodă a fost acela care a cerut printr-o solie iertare regelui și a jurat credință suveranității coroanei Ungariei (?), regele Matei a mântuit neștrămutată această suveranitate, asemenea predecesorilor săi, și e caracteristic pentru istoriografia șovinistă și tendențioasă din România că acest raport juridic de vasalitate a amândoror Principatelor dunărene către Coroana Ungariei se reface cu bună știință (?!).

În lumina unei asemenea desfigurante istoriografii Ștefan Vodă din Moldova și Mihai Viteazul din Țara Românească au fost ridicați prin panglicării la rolul de reprezentanți ai unei politici independente și naționale române și politica aceasta se pune înaintea tinerimei ca țintă vrednică de dorit a tuturor aspirațiilor.

Din nenorocire scrutarea și istoriografia maghiară a neglijat până acum a da atențiune deplină raporturilor de stat și relațiunilor Coroanei Ungariei către foastele ei țări vasale (Bosnia, Serbia, Bulgaria, Țara Românească și Moldova).

Secțiunea istorică a Academiei Maghiare de Știință precum și Societatea Istoriografică ar afla multe probleme interesante, politicește chiar însemnate, a căror soluțiune abia s-a 'ncercat pân' acum în mică parte.

Dar să ne întoarcem la faimosul toast al d-lui Grădișteanu. Am zis mai sus că nu vedem în el emanațiunea unei „colosale lipse de tact”, nu vederile individuale ale unui politician cu mintea pe dos sau palavrele unei inspirațiuni de șampanie.

Noi vedem în acest toast și-n purtarea Regelui confirmarea unui program politic care de mult nu mai este un secret pentru noi. Acest program se predică pe față în școli, se predică în întruniri și în Camera Deputaților, se proclamă zi cu zi în gazetele de orice nuanță, începând de la cele mai radicale și sfârșind cu cele mai strict conservatoare și strict oficiale.

În iulie 1881 scria..„Republica Ploieștilor”:

„Visul de aur al românilor este de-a întemeia un puternic stat român care s-ajungă de la Nistru până la Tisa, de la marginile Galiției până la Dunăre, și care să cuprindă Basarabia, Bucovina, Transilvania, Moldova, Țara Românească și Banatul Timișorii... Aceasta e coroana pe care voim a o pune pe capul regilor sau a conducătorilor noștri”

(Ne mirăm de enorma îndrăzneală a d-nilor de la „Pester Lloyd” de-a cita anume o foaie care n-a existat niciodată în România, și foaia și citația par a fi invențiuni gratuite. Nota red.T.)

Oare acest program nu este identic cu cel proclamat de d. Grădișteanu în fața Regelui?

Se ‘nțelege; c-o deosebire caracteristică: Basarabia, această a patra dintre mărgăritarele ce lipsesc Coroanei române, senatorul anexioman n-a pomenit-o deloc.

În Iași substratul politic e rusofil (?), aci domnește evangelia despre protecțiunea puternică a țarului drept – credincios căruia România trebuie să i se arunce în brațe din momentul în care s-ar isca un război între Rusia și Austro-Ungaria.

Astfel ne vestiră foile române mai deunăzi și-n acest chip s-au motivat necesitatea fortificațiunii României în contra Austro-Ungariei (?) și sporirea artileriei române. E vorba ca Regatul României să devie un aliat căutat și, fiindcă domni de lângă Dâmbovița n-au pierdut încă cu totul spiritul de afaceri al Fanarului, își zic în socoteala lor că cele trei

mărgăritare ce mai lipsesc și pe cari le posedă Austro-Ungaria au o valoare mai mare și sunt mai apetisante decât mărgăritarul basarabian pe care, în cazul unei fidele alianțe [î]l așteaptă ca prezent de la mărinimia rusească.

Asemenea fantazii i se par copilăroase apusanului dar în Orient altfel stau lucrurile. Aci fantazia și apetiturile au cârma 'n mână. Pasiunea dominează, rațiune și dreptate sunt vorbe fără de 'nșeles. Cine măsură Orientul cu măsura europeană se 'nșală. Acest fapt constatat prin experiență trebuie relevat îndeosebi și cu privire la România.

Atât la noi cât și în Viena suntem în prada unei grave erori în privirea României; roadele s-arată pe zi ce merge.

Pentru numeroasele servicii pe cari monarhia noastră le-a adus în multe rânduri vecinei României n-am cules în schimb decât batjocură, dispreț și amenințare directă.

Această purtare a României față cu noi nu s-a ameliorat de când noua coroană romană împodobește creștetul unui Hohenzollern.

Europa a rămas pân' acum străină de politica noului regat și va rămânea și de acum înainte cu toată pretențioasa latinătate a românilor (?)

Zi cu zi ni se vestesc șicane nouă la cari sunt expuși în România cetățenii noștri, negoțul și comunicațiunea noastră, produsele industriei noastre.

Oare starea aceasta de lucruri să se declare în pemanență?

Cu cât mai mare e îngăduirea ce-o exercităm față cu neastâmpărații oameni de lângă Dâmbovița cu atât li se umflă creasta, cu atât mai nerușinate sunt pretențiunile și cererile lor.

Iar ceea ce se vorbește sau se scrie în București, în Iași, oriunde în România în contra Ungariei și a Austriei află cale

în Transilvania și în Ungaria de sud – est și e întâmpinat cu aprobare din partea multora, cu simpatie deplină.

Să nu ne înșelăm prin corespondențe oficioase de domolire și să ne lămurim o dată faptul că în România se face o politică care e dușmănoasă monarhiei noastre. (?)

Consecuențele unui asemenea fapt urmează de sine.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro